

EUROPESE COMMISSIE

Brussel, 16.V.2006

C (2006) 1834 def.

Subject: **Staatssteunmaatregel nr. NN 76/2005 – Nederland**
 NV Monumenten Fonds Brabant

Excellentie,

I. PROCEDURE

1. Bij schrijven geregistreerd op 5 september 2005 (A/36961) overeenkomstig artikel 88, lid 3, van het EG-Verdrag, heeft Nederland bij de Commissie een steunmaatregel ten gunste van NV Monumenten Fonds Brabant aangemeld. Bij schrijven van 23 november 2005 (D/59185) heeft de Commissie Nederland om aanvullende informatie over deze steunmaatregel verzocht. In haar schrijven deelde de Commissie verder mede dat er geen sprake was van aanmelding in de zin van artikel 88, lid 3, omdat de maatregel reeds ten uitvoer was gelegd. Deze moest daarom als onrechtmatig worden aangemerkt. Bij schrijven van 8 december 2005 (A/40354) hebben de Nederlandse autoriteiten verzocht om een verlenging van de termijn voor het beantwoorden van het verzoek van de Commissie. De Commissie heeft dit verzoek gehonoreerd bij schrijven van 14 december (D/59880). De Nederlandse autoriteiten hebben de gevraagde informatie verstrekt bij schrijven van 23 januari 2006 (A/30592).

II. BESCHRIJVING VAN DE MAATREGELEN

Achtergrond

2. De Nederlandse autoriteiten hebben verklaard dat de provincie Noord-Brabant meer dan 20000 waardevolle monumenten telt. Daarbij zijn 4364 zogenaamde “beschermde rijksmonumenten”, waarvan 1600 in de voornaamste steden. Deze monumenten vormen het erfgoed aan gebouwen van de provincie Noord-Brabant. De Nederlandse autoriteiten hechten er veel belang aan dat fysieke voorbeelden uit het verleden bewaard blijven. Monumenten dragen bij tot de kwaliteit en de sfeer van steden en landschappen, maar het wordt almaar moeilijker om gebouwen te behouden die niet bestemd of geschikt zijn voor bewoning op een economisch en maatschappelijk

Zijne Excellentie de Heer Bernard Rudolf BOT
Minister van Buitenlandse Zaken
Bezuidenhoutseweg 67
NL- 2500 EB Den Haag

verantwoorde wijze. Ondersteuning hiervoor neemt af omdat vele monumenten jarenlang buiten gebruik zijn, niet worden onderhouden en bedreigd worden met sloop. Het behoud van belangrijke monumenten is van belang wegens hun architectonische en culturele waarde en hun rol in het landschap.

3. In 2000 heeft het provinciebestuur opdracht gegeven tot een studie naar de problemen in verband met monumenten. De conclusie van deze studie luidde dat er behoefte was aan een orgaan dat zich bezig zou houden met monumenten die hun functie dreigen te verliezen en teloor dreigen te gaan maar die niet geschikt zijn voor ontwikkeling door de vastgoedmarkt.
4. Het monumentenbeleid van de provincie is erop gericht beschermde (geregistreerde) monumenten te bewaren als onderdeel van het algemene streven naar een duurzame ontwikkeling van Noord-Brabant. Het beleid richt zich op het behoud door middel van ontwikkeling en fysiek onderhoud. Daartoe worden samenwerkingsverbanden met derde partijen opgezet. Een voorbeeld van zo'n samenwerkingsverband is NV Monumenten Fonds Brabant. Het behoud van het cultureel erfgoed kan beter gegarandeerd worden door een gezamenlijke inspanning van de provincie, de gemeenten en de particuliere sector en door de bundeling van deskundigheid en financiële middelen op het specifieke terrein van het monumentenbehoud, dan door afzonderlijk werkzame stichtingen.

Algemene doelstelling

5. Met de steun wordt beoogd een specifieke categorie van beschermd cultureel erfgoed te redden en te behouden. Het gaat daarbij om monumenten waarvoor geen markt bestaat en waarvan het behoud niet mogelijk zou zijn, waardoor zij teloor zouden gaan. Volgens de Nederlandse autoriteiten is het behoud van deze monumenten van essentieel belang voor de historische identiteit van de provincie Noord-Brabant.

Rechtsgrondslag

6. De maatregel is gebaseerd op artikel 158(1)(e) van de Provinciewet en op het Statenbesluit 76/03B inzake uitwerking bestuursakkoord.

Begunstigde

7. De begunstigde van de maatregel is NV Monumenten Fonds Brabant (hierna: de begunstigde), een kleine tot middelgrote onderneming volgens de definitie van de Gemeenschap¹. De aandeelhouders van de begunstigde zijn Stichting Brabants Monumentenfonds (50 aandelen, ook een kleine tot middelgrote onderneming) en Van Lanschot Bankiers (1 aandeel).

Beschrijving van de activiteit

8. De begunstigde zal een kleine groep monumenten verwerven waarvan de financiering dermate problematisch is dat deze anders teloor zouden gaan. De begunstigde zal deze monumenten restaureren en instaan voor het behoud en de exploitatie ervan. De gebouwen zullen niet worden verkocht maar worden verhuurd (als bedrijfspand, woonruimte of voor culturele doeleinden). De begunstigde wil de monumenten voor een breed publiek toegankelijk maken, waarvoor door de exploitanten garanties zullen moeten worden gegeven. De begunstigde is van plan om een winstgevende activiteit te ontwikkelen en de panden marktconform te exploiteren. Indien de begunstigde winst maakt (op de verhuur van de monumenten) zal deze, mede afhankelijk van de

¹ Aanbeveling van de Commissie 2003/361/EC, PB L 124 van 20.5.2003, blz. 36.

beslissing van de aandeelhouders, worden geherinvesteerd in andere bedreigde monumenten. Voor reparaties, heropbouw en renovatie zullen rijkssubsidies worden gebruikt. Deze subsidies kunnen worden aangevraagd door alle eigenaren van gebouwen² en vormen volgens de Nederlandse autoriteiten geen staatssteun.

Financieringsinstrumenten en budget

9. De Nederlandse autoriteiten verstrekken een rechtstreekse subsidie van maximaal €800.000 om de begunstigde in staat te stellen de exploitatie op te starten (financiering van jaarlijkse tekorten in opstartfase). Een deel van deze rechtstreekse subsidie is reeds uitgekeerd. Indien blijkt dat de exploitatie van de monumenten winst oplevert, moet de subsidie worden terugbetaald aan de provincie.
10. Voorts zullen de Nederlandse autoriteiten een zachte, achtergestelde converteerbare lening van maximaal €4 miljoen verstrekken tegen een rentepercentage van 5%. De looptijd van de lening is onbepaald. Voor 2004 is reeds €1 miljoen beschikbaar gesteld. Deze lening zal hoofdzakelijk worden gebruikt om gebouwen aan te kopen.

Duur van de maatregel

11. De rechtstreekse financiering zal plaatshebben in de periode van 1 januari 2004 tot 1 januari 2007. Het is de bedoeling dat de begunstigde zijn activiteiten na 1 januari 2007 voortzet, maar naar verwachting van de Nederlandse autoriteiten zal de begunstigde dan geen subsidie meer nodig hebben voor exploitatiekosten omdat de exploitatie van de monumenten dan winstgevend en marktconform zal zijn. De subsidiëring in de vorm van de lening zal worden verstrekt voor een periode van vier jaar (2004-2007). De lening kan na 2007 worden omgezet in aandelen, afhankelijk van een evaluatie van de activiteiten en de resultaten van de begunstigde. De begunstigde heeft voor deze lening een zekerheid gesteld.

Toezicht

12. Met betrekking tot de lening zal gedurende de periode 2004-2007 jaarlijks door *Gedeputeerde Staten* worden bekeken of de volgende tranche van de financiering kan worden uitgekeerd op basis van een verslag over de (financiële) resultaten van het voorgaande jaar. De criteria voor de evaluatie en de voorwaarden voor de lening worden vastgelegd in een overeenkomst tussen de begunstigde en de provincie.

Gevolgen voor de mededinging

13. Volgens de Nederlandse autoriteiten zal de begunstigde alleen monumenten verwerven waarvoor naar alle waarschijnlijkheid geen belangstelling is op de markt (vanwege de beperkte mogelijkheden voor herbestemming, achterstallig onderhoud en een zeer specifiek karakter zoals kerken, boerderijen en kastelen). De Nederlandse autoriteiten zijn van oordeel dat de begunstigde daarom niet kan concurreren met de particuliere sector wat de aankoop van de monumenten betreft. De begunstigde zal daarentegen wel concurreren met andere ondernemingen bij de verhuur van de monumenten (bijvoorbeeld wanneer deze als accommodatie voor conferenties worden aangeboden).

² Besluit van 16 januari 2006, houdende regels met betrekking tot de financiële ondersteuning van eigenaren van beschermde monumenten ten behoeve van de instandhouding van beschermde monumenten (Besluit Rijkssubsiëring Instandhouding Monumenten (BRIM)).

III. BEOORDELING VAN DE MAATREGEL

14. Volgens het EG-Verdrag en de gevestigde jurisprudentie is er sprake van staatssteun in de zin van artikel 87, lid 1, van het Verdrag wanneer:

- er sprake is van een steunmaatregel van de staat of in welke vorm ook met staatsmiddelen bekostigd;
- bepaalde ondernemingen of producties worden begunstigd;
- de mededinging wordt vervalst of dreigt te worden vervalst;
- de maatregel van dien aard is dat het handelsverkeer tussen de lidstaten ongunstig wordt beïnvloed.

Staatsmiddelen

15. In de onderhavige zaak worden de middelen verstrekt door de provincie Noord-Brabant. Middelen die worden verstrekt door regionale overheden moeten eveneens worden beschouwd als staatsmiddelen³.

Begunstiging van bepaalde ondernemingen

16. De verstrekking van een subsidie verleent de begunstigde een economisch voordeel. De Nederlandse autoriteiten erkennen dat de steun aan de begunstigde niet afhankelijk is gesteld van het maximaliseren van inkomsten of winst.

17. Met betrekking tot de lening zij vermeld dat de begunstigde een zekerheid heeft gesteld en dat deze boven het referentiepercentage voor Nederland ligt. Aangezien het echter gaat om een lening voor onbepaalde duur kan niet worden vastgesteld of het referentiepercentage in deze context een goede maatstaf vormt, temeer daar de rente vast ligt en niet variabel is. Daarom kan niet worden uitgesloten dat de lening de begunstigde ook een economisch voordeel oplevert.

18. De huurders van de gebouwen zullen daarentegen geen voordelen ondervinden aangezien de gebouwen tegen marktprijs zullen worden verhuurd.

Vervalsing van de mededinging

19. De betrokken markt is de markt van de vastgoedsector. De begunstigde zal alleen een zeer specifieke groep monumenten aankopen (wegens zeer beperkte mogelijkheden voor hergebruik, achterstallig onderhoud, gebouwen met een specifieke functie zoals kerken, boerderijen en kastelen). Het is dus mogelijk dat de begunstigde niet werkelijk concurreert met andere marktpartijen bij het verwerven van de monumenten, aangezien het vanuit economisch oogpunt oninteressant is om deze aan te kopen. Wel kan het voorkomen dat de begunstigde concurreert met andere marktdeelnemers bij het verhuren van de monumenten, bijvoorbeeld bij het beschikbaar stellen van accommodatie voor conferenties. Het is dus mogelijk dat op laatstgenoemd niveau concurrentievervalsing ontstaat.

³ Arrest van het Hof van Justitie van 14 oktober 1987 in zaak 248/84 (Federale Republiek Duitsland tegen de Commissie van de Europese Gemeenschappen), HvJ 1987, blz. 4013.

Gevolgen voor het handelsverkeer tussen de lidstaten

20. De meeste activiteiten, bijvoorbeeld de renovatie en aankoop van monumenten, zullen lokale activiteiten zijn waarvan niet verwacht kan worden dat ze van invloed zijn op het intracommunautaire handelsverkeer. Wel is het mogelijk dat de begunstigde bij het verhuren van de gebouwen concurreert met ondernemingen die actief zijn in andere lidstaten. Om deze reden kan niet worden uitgesloten dat het handelsverkeer tussen de lidstaten nadelig wordt beïnvloed.
21. Gelet op het voorgaande is de Commissie van oordeel dat de betrokken maatregelen moeten worden aangemerkt als staatssteun aan NV Monumenten Fonds Brabant in de zin van artikel 87, lid 1, van het EG-Verdrag.

IV. BEOORDELING VAN DE VERENIGBAARHEID VAN DE MAATREGEL

22. De Commissie is van oordeel dat de beoordeling van de verenigbaarheid van de maatregelen met de gemeenschappelijke markt rechtstreeks moet worden gebaseerd op artikel 87, lid 3, onder d), van het EG-Verdrag, waarin is bepaald dat *“steunmaatregelen om de cultuur en de instandhouding van het culturele erfgoed te bevorderen, wanneer door deze maatregelen de voorwaarden inzake het handelsverkeer en de mededingingsvoorwaarden in de Gemeenschap niet zodanig worden veranderd dat het gemeenschappelijk belang wordt geschaad”* als verenigbaar met de gemeenschappelijke markt kunnen worden beschouwd.
23. Overeenkomstig artikel 151 van het EG-Verdrag heeft de Gemeenschap tot taak bij te dragen tot de ontplooiing van de culturen van de lidstaten onder eerbiediging van de nationale en regionale verscheidenheid van die culturen, maar tegelijk ook de nadruk leggend op het gemeenschappelijk cultureel erfgoed. In artikel 151 van het EG-Verdrag is vastgelegd dat cultuur een doelstelling van gemeenschappelijk belang is.
24. Met de maatregelen wordt daadwerkelijk het behoud van het erfgoed nagestreefd, te weten het behoud van (beschermd) monumenten in Noord-Brabant waarvoor, aldus de Nederlandse autoriteiten, geen markt bestaat. Het is immers onwaarschijnlijk dat deze monumenten de belangstelling wekken van andere marktpartijen wegens de beperkte gebruiksmogelijkheden, achterstallig onderhoud en hoge renovatiekosten en omdat het gaat om zeer specifieke gebouwen zoals kerken, boerderijen en kastelen. Het behoud van deze monumenten is noodzakelijk voor het behoud van de culturele identiteit van de regio.
25. In de onderhavige zaak is de steun beperkt tot één begunstigde waarvan de opdracht statutair is vastgesteld en waarvan de activiteiten nauw worden gecontroleerd door de provinciale autoriteiten. In dit opzicht zij benadrukt dat de provincie voornemens is een overeenkomst te sluiten met de begunstigde waarin de voorwaarden worden vastgelegd voor het gebruik van de financiële middelen voor de verwerving van waardevolle en bedreigde beschermde monumenten die kampen met achterstallig onderhoud en niet (of moeilijk) kunnen worden geëxploiteerd door de markt. In dit verband moet worden opgemerkt dat de begunstigde statutair gehouden is de monumenten toegankelijk te maken voor een breed publiek. Bij renovatie moet de begunstigde voorts het authentieke karakter en de bestaande architectuur van het gebouw respecteren. Indien de functie van het gebouw wordt gewijzigd (herbestemming), moet erop worden toegezien dat de aanpassingen omkeerbaar zijn. Dergelijke beperkingen gelden normaal niet voor andere vastgoedbedrijven.

26. De Commissie merkt verder op dat de subsidie alleen wordt verstrekt in de startfase van de begunstigde en alleen tot 1 januari 2007, ter dekking van het tekort in deze beginfase (vooral personeelskosten). De financiering door middel van een lening zal worden uitgekeerd in vier tranches (2004-2007).
27. In aanvulling hierop heeft de Commissie er nota van genomen dat de totale steun beperkt blijft tot het minimum dat noodzakelijk is om de doelstelling te verwezenlijken. De rechtstreekse subsidie ter dekking van het exploitatietekort in de startfase tot maximaal €800.000 in die periode is beperkt tot de financiering van het tekort. In geval de exploitatie winstgevend blijkt te zijn, moet de subsidie worden terugbetaald aan de provincie. Met betrekking tot de lening moet elk jaar op basis van de financiële resultaten worden besloten of de volgende tranche kan worden uitgekeerd. Dit betekent dat het steunelement van de converteerbare lening beperkt zal blijven aangezien de provincie goede financiële resultaten vraagt en verwacht. Dit zou niet het geval zijn als de lening werd toegestaan zonder enige garantie in termen van financiële resultaten.
28. De gevolgen voor de mededinging en het handelsverkeer lijken niet significant te zijn. Als er al sprake is van concurrentie met andere vastgoedondernemingen dan blijft deze beperkt tot een zeer beperkt aantal gebouwen, namelijk alleen de gebouwen die binnen het werkterrein van de begunstigde vallen. Ten tweede zal de begunstigde niet in staat zijn elk jaar een aanzienlijke hoeveelheid gebouwen te renoveren en op de markt te brengen. Het aantal betrokken gebouwen is derhalve zeer klein in vergelijking met het aantal gebouwen op de vastgoedmarkt in de provincie Noord-Brabant. Ten derde hebben de Nederlandse autoriteiten verklaard dat de begunstigde zich op de markt voor de verhuur van monumenten, waarop de begunstigde zal concurreren met andere marktpartijen, als een gewone marktpartij zal gedragen en marktprijzen in rekening zal brengen. De begunstigde zal de staatssteun dus bij voorbeeld niet kunnen gebruiken om de prijzen tot onder de marktconforme niveaus te verlagen.
29. Alle aspecten in aanmerking genomen komt de Commissie tot de slotsom dat het algehele effect van de maatregel ter bescherming van het cultureel erfgoed in Noord-Brabant gunstig is. De maatregel is zodanig ontworpen dat de mededinging niet wordt vervalst, noch dat de voorwaarden waaronder het handelsverkeer plaatsvindt zodanig worden beïnvloed dat het gemeenschappelijk belang wordt geschaad.

Conclusie

30. Op basis van het voorgaande komt de Commissie tot de conclusie dat de betrokken steun uit hoofde van de maatregelen verenigbaar is met artikel 87, lid 3, onder d), van het EG-Verdrag.

BESLISSING

31. De Commissie betreurt dat Nederland de steun aan NV Monumenten Fonds Brabant ten uitvoer heeft gelegd in strijd met artikel 88, lid 3, van het Verdrag.
32. Op basis van de voorgaande beoordeling acht de Commissie de steun verenigbaar met de interne markt.

Indien deze brief vertrouwelijke gegevens bevat die niet mogen worden bekendgemaakt, wordt u verzocht de Commissie daarvan binnen vijftien werkdagen vanaf de ontvangst van dit schrijven in kennis te stellen. Wanneer de Commissie binnen de vastgestelde termijn geen met redenen omkleed verzoek ontvangt, neemt zij aan dat u ermee instemt dat deze brief bekend wordt gemaakt en in zijn geheel in de authentieke taal op de volgende internetsite wordt geplaatst: http://europa.eu.int/comm/secretariat_general/sgb/state_aids/. Uw verzoek moet per aangetekend schrijven of faxbericht gezonden worden aan:

Europese Commissie
Directoraat-generaal Concurrentie
Griffie Staatssteun
B-1049 Brussel
Fax No: +32 2 2961242

Met bijzondere hoogachting,

Voor de Commissie

Neelie Kroes

Lid van de Commissie